

Norsk institutt for kulturminneforskning

Fortidens minner i dagens landskap

Status for automatisk fredete kulturminner
i Saltdal kommune, Nordland 2002

Stine Barlindhaug
Inger Marie Holm-Olsen

Norsk institutt for kulturminneforskning

NIKU ble etablert 1. september 1994 som del av Stiftelsen for naturforskning og kulturminneforskning, NINA•NIKU. Fra 1. januar 2003 er instituttet en selvstendig stiftelse og del av det nyopprettede aksjeselskapet Miljøalliansen som består av seks forskningsinstitutter og representerer en betydelig spesial- og tverrfaglig kompetanse til beste for norsk og internasjonal miljøforskning.

NIKU skal være et nasjonalt og internasjonalt kompetansesenter innen anvendt kulturminneforskning. Vår oppdragsvirksomhet er rettet mot så vel kulturminneforvaltningen som andre relevante brukere i samfunnet, både offentlige og private. Instituttet utfører forskning og oppdrag innen følgende områder:

- Arkeologi i middelalderbyene
- Arkeologiske registreringer og overvåkinger
- Bygningsundersøkelser
- Fargeundersøkelser (bygninger)
- Humanosteologi
- Konservering og restaurering
- Landskap og kulturminner
- Landskapsanalyser og konsekvensutredninger for kulturminner i samband med naturinngrep og arealendringer
- Miljøovervåking
- Oppmålinger
- Registrering av kulturminner

De største oppdragsgiverne er, i tillegg til Miljøverndepartementet og Norges forskningsråd, Riksantikvaren, Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet og andre offentlige institusjoner og bedrifter (Statsbygg, Forsvaret ol.).

NIKU har sitt hovedkontor i Oslo og distriktskontorer i Bergen, Oslo (Gamlebyen), Tromsø, Trondheim og Tønsberg.

Publikasjoner

Som selvstendig stiftelse har vi valgt å avslutte tidligere serier og etablerer fra 2003 to nye serier som hver nummereres fra 1 og oppover.

- NIKU Rapport er den rapportering som overleveres oppdragsgiver etter fullført prosjekt. Serien kan ha begrenset opplag.
- NIKU Tema omfatter det vide spekter av kulturminnefaglige områder som instituttet arbeider med og henvender seg i hovedsak til forsknings- og fagmiljøer samt forvaltning.

NIKU Fakta er enkeltark som har som hensikt å gjøre viktige resultater av den faglige virksomheten tilgjengelig for et større publikum. NIKU Fakta er gratis; de er også tilgjengelige på www.niku.no.

Barlindhaug, S. og Holm-Olsen, I. M. 2003. Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Saltdal kommune, Nordland 2002. - NIKU Tema 2:1-22.

Oslo, april 2003

NIKU Tema 2
ISSN 1503-4909
ISBN 82-8101-003-7

Rettighetshaver ©: Stiftelsen Norsk institutt for kulturminneforskning, NIKU
Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

Redaktør: Grete Gundhus
Design og grafisk produksjon: Elisabeth Mølbach

Opplag: 200
Trykk: Signatur AS
Trykt på miljøpapir

Kontaktadresse:
NIKU
Dronningensgt. 13,
Postboks 736 Sentrum
N-0105 Oslo
Tlf.: 23 35 50 00
Faks: 23 35 50 01
Internett: www.niku.no

Prosjekt nr.: 22820003
Oppdragsgiver: Riksantikvaren
Tilgjengelighet: Åpen

Ansvarlig signatur:

Referat

Barlindhaug, S. og Holm-Olsen, I. M. 2003. Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Saltdal kommune, Nordland 2002. - NIKU Tema 2: 1-22.

Denne rapporten beskriver omfanget av skader som er påført automatisk fredete kulturminner i Saltdal kommune, Nordland, i perioden 1984-2002. Kontrollregistreringen omfatter de kulturminnene som ble registrert i 1984 i forbindelse med utarbeidelsen av økonomisk kartverk for Saltdal, i alt 117 kulturminner. Undersøkelsen viser hvilke areal typer kulturminnene ligger på, kulturminnernes tilstand og om stedfestingen er korrekt. Dersom kulturminnene er skadet eller fjernet siden registreringen i 1984, har vi også identifisert hvilke typer tiltak som har forårsaket skaden. Resultatet av undersøkelsen viser at i løpet av de siste 18 årene er 14 av kulturminnene fjernet, fem av disse er fjernet uten forutgående undersøkelse. Elleve kulturminner er skadet. Det er virksomhet i tilknytning til jordbruk og skogbruk som har forårsaket de fleste skadene på kulturminner i Saltdal, mens den hyppigst identifiserbare årsaken til fjerning er jordbruk og hyttebygging. Dette betyr at i perioden 1984-2002 er i gjennomsnitt 0,66% av kulturminnene blitt fjernet hvert år, mens 0,52% er blitt skadet. Da kulturminnene ble registrert i 1984, lå om lag 40% av dem i områder karakterisert som fjell/vidde. Dette forholdet var uforandret ved kontrollregistreringen i 2002. Andelen kulturminner på dyrket mark eller beitemark har gått ned fra 12% til 4% fra 1984 til 2002. Av de 117 kontrollerte kulturminnene hadde 18, dvs 15%, en kartavmerking som ikke holdt seg innenfor en feilgrense på 20 meter.

Oppdraget er utført på bestilling av Riksantikvaren som ønsker en kartlegging av årsakene til at den registrerte kulturminnebestanden desimeres.

Emneord: kulturminne, fredet, rapportering, overvåking, registrering, desimering, kontroll, tap, skade, tilstand, Saltdal, Nordland

Abstract

Barlindhaug, S. og Holm-Olsen, I. M. 2003. Prehistoric sites and monuments in present-day landscape. A report on the state of preservation of protected monuments in the municipality of Saltdal, Nordland County, year 2002. - NIKU Tema 2: 1-22. - In Norwegian.

The report describes the nature and extent of damage inflicted on protected archaeological sites and monuments in Saltdal, Nordland county, between 1984 and 2002. Monuments in Saltdal were systematically surveyed and described in 1984 in connection with the publication of the Norwegian Land Use Maps for Saltdal. A similar survey of the same 117 monuments undertaken in 2002 documented the present status of the monuments. The new survey revealed that, in the past 18 years, 78 monuments have remained unchanged, while 14 monuments have been removed - five without authorisation and therefore without any prior archaeological excavation. Eleven monuments have suffered some kind of damage. Agriculture and forestry were the most frequent causes of damage and destruction. Approximately 0,66% of the total amount of monuments are destructed and 0,52% were damaged each year in the period 1984-2002 in Saltdal. Eighteen of the monuments were incorrectly located. The present survey is part of a country-wide investigation, initiated and funded by the Directorate for Cultural Heritage, concerning the problem of monument attrition.

Key words: cultural heritage site, protected, reporting, monitoring, survey, control, loss, damage, condition, Saltdal, Nordland

Forord

Periodiske kontrollregistreringer av tap og skade er ledd i Riksantikvarens overvåkning av automatisk fredete kulturminner. Kontrollarbeidet i Saltdal kommune, Nordland, ble utført i juni 2002.

Tromsø, april 2003

Stine Barlindhaug
Inger Marie Holm-Olsen

Innhold

Referat	3
Abstract	3
Forord	4
1 Innledning	5
2 Bakgrunn	5
3 Hovedresultater	6
4 Presentasjon av området	6
4.1 Saltdal kommune, Nordland	6
4.2 Omfanget av tidligere registreringer	7
4.3 Metode	9
5 Kvalitetsvurdering av tidligere registreringer ..	9
5.1 Kontroll av kartfestingen	9
6 Resultat av kontrollen	9
6.1 Tilstandsendring i perioden 1985-2002	9
6.2 Areal og arealbruksendring	9
6.3 Fornminner som er berørt av tiltak i perioden 1984-2002	11
6.4 Tiltak som har forårsaket skade eller fjerning av fornminner i perioden 1984-2002	12
7 Tendenser i trusselbildet	14
8 Konklusjon	14
9 Kilder	15
Vedlegg	
Vedlegg 1 Bestilling fra Riksantikvaren	16
Vedlegg 2 Saltdal kommune, Nordland, kulturminner som er endret i perioden 1984-2002	17

1 Innledning

Fornminnene i Norge har vært underlagt juridisk vern siden 13. Juni 1905 da «Lov om Fredning og Bevaring af Fortidslevninger» ble vedtatt. Denne loven er senere endret og revidert, senest i 1992, i takt med endringer i samfunnet og erkjennelsen av nye fornminnetyper. Bakgrunnen for fredningsloven av 1905 var først og fremst å beskytte gjenstandsmaterialet i fornminnene mot ufaglig utgravning. Senere er fornminnene som landskapselement blitt viktigere, og dette kommer også fram i kulturminneloven av 1978 §21, der det slås fast at departementet kan frede et område rundt selve fornminnet så langt det er nødvendig for å bevare virkningen av det i landskapet. Likevel har utbygging og nydyrking gjennom tidene ført til at svært mange fornminner er skadet eller fjernet, og dette har også i stor grad skjedd etter 1905.

2 Bakgrunn

Undersøkelsen er utført av NIKU etter bestilling fra Riksantikvaren. Prosjektet «Kontrollregistrering av automatisk fredede kulturminner (fornminner)» ble igangsatt i 1997 med fokus på desimeringshastigheten for automatisk fredete kulturminner. Fra 2001 har prosjektet vært en del av Riksantikvarens miljøovervåkningsvirksomhet. Formålet med dette overvåkningsprosjektet er å skaffe oversikt over utviklingen for tap av og skade på kulturminnene, og å finne fram til årsakene for tap og skader.

Overvåkingen gjennomføres i henhold til nasjonalt resultatmål 3.1: «*Det årlige tapet av kulturminner og kulturmiljøer som følge av fjerning, ødeleggelse eller forfall, skal minimeres, og skal innen 2008 ikke overstige 0,5%*».

Tidligere kontrollerte kommuner er:

1997: Skien, Telemark; Trondheim, Sør-Trøndelag; Tromsø, Troms

1998: Gjesdal, Rogaland, Voss, Hordaland, Grong, Nord-Trøndelag

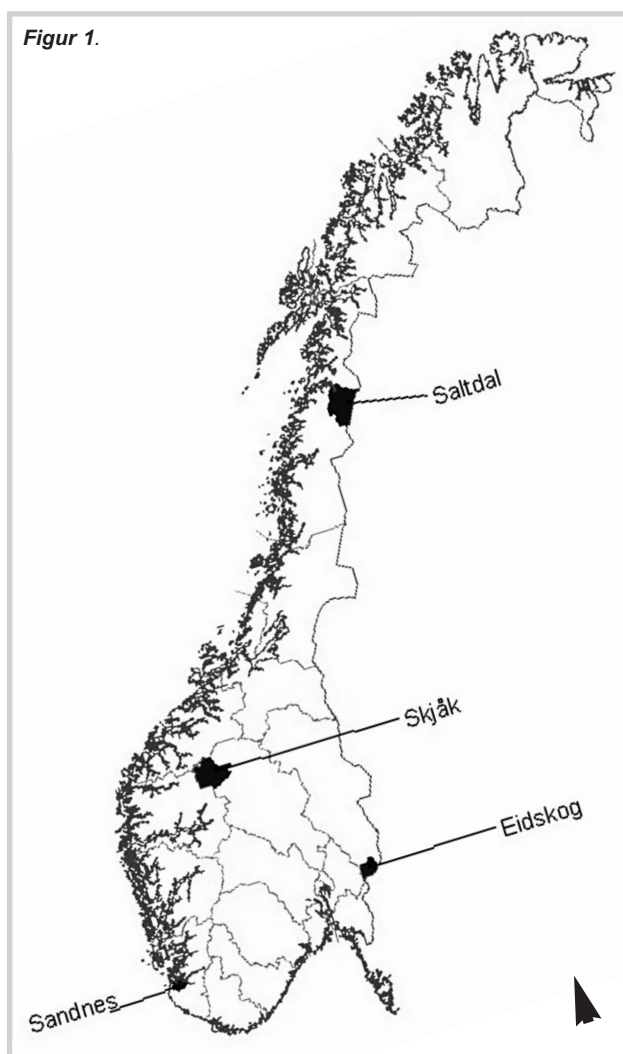
2000: Nord-Aurdal, Oppland; Fræna, Møre og Romsdal; Guovdageainnu/Kautokeino, Finnmark

Det er publisert rapporter for alle kontrollregistreringene (se Kilder).

3 Hovedresultater

Kontrollregistreringen i 2002 omfattet kommunene Eidskog i Hedmark, Skjåk i Oppland, Sandnes i Rogaland og Saltdal i Nordland (se figur 1 og 2):

Eidskog kommune, Hedmark	Kontroll av	143 fornminner som var registrert i 1985
Saltdal kommune, Nordland	Kontroll av	117 fornminner som var registrert i 1984
Sandnes kommune, Rogaland	Kontroll av	2853 fornminner som var registrert i 1990
Skjåk kommune, Oppland	Kontroll av	138 fornminner som var registrert i 1983

Figur 2. Gjennomsnittlig årlig tapte og fjernede fornminner i de fire kommunene som ble kontrollregistrerte i 2002

Sum pr år tap og skade, gjennomsnitt			
	Periode	%	
Eidskog	1985 - 2002	0,78 %	
Saltdal	1984 - 2002	1,18 %	
Sandnes	1990 - 2002	0,57 %	
Skjåk	1983 - 2002	0,99 %	

Tap pr år, gjennomsnitt			
	Periode	Antall	%
Eidskog	1985 - 2002	0,41	0,29 %
Saltdal	1984 - 2002	0,78	0,66 %
Sandnes	1990 - 2002	14,88	0,52 %
Skjåk	1983 - 2002	0,16	0,11 %

Skade pr år, gjennomsnitt			
	Periode	Antall	%
Eidskog	1985 - 2002	0,71	0,49 %
Saltdal	1984 - 2002	0,61	0,52 %
Sandnes	1990 - 2002	1,42	0,05 %
Skjåk	1983 - 2002	1,21	0,88 %

4 Presentasjon av området

4.1 Saltdal kommune, Nordland

Saltdal kommune ligger omkring den innerste delen av Saltfjorden og strekker seg videre sørover gjennom Salt-dalen og Lønsdalen opp på Saltfjellet. Deler av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark ligger i kommunen. Rognan, som ligger ved utløpet av Saltelva i Saltfjorden, er administrativt sentrum. Kommunen har 4828 innbyggere (2003) og innbyggertallet har vært svakt synkende

gjennom de senere årene. Bebyggelsen er konsentrert rundt fjordbunnen og sørover Salt-dalen. Saltdal er en av få skogsbygder nord for Saltfjellet, og skogsdrift har ved siden av jordbruk vært hovednæring for innbyggerne oppover dalen. Saltdal har også lange tradisjoner med båtbygging, og «Saltdalsbåten» er godt kjent i landsdelen. På Rognan finnes ennå skipsverft og båtbyggeri,

samt diverse annen industri. Om lag 15% av befolkningen arbeider i industrien, fra 1970 til 1990 gikk dette tallet kun ned med 4%. Primærnæringer som jordbruk/skogbruk har imidlertid gått tilbake fra 17% - 6% i løpet av det samme tidsrommet. I dag arbeider 45% av befolkningen i tjenesteytende næring (SSB og Aschehoug og Gyldendals Store norske leksikon).

4.2 Omfanget av tidligere registreringer

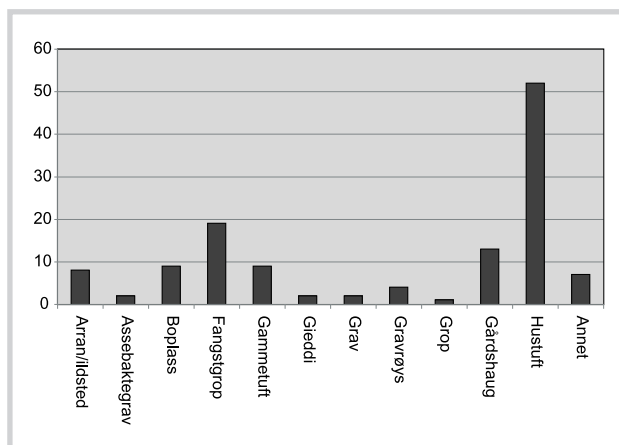
Den første systematiske registreringen av kulturminner i Saltdal ble foretatt av Povl Simonsen i 1958 (Simonsen 1958). Registrering av kulturminner for økonomisk kartverk ble utført i 1984. I forbindelse med planene om vassdragsutbygging i Saltfjell/Svartisområdet bekostet Statkraft i 1986 arkeologiske registreringer og registreringer av samiske kulturminner, utført av Tromsø Museum (Holm 1986, Arntzen 1987).

Både Simonsens registrering fra femtitallet og registreringen for økonomisk kartverk omfatter de bebygde områdene rundt fjorden og områdene langs Saltelva og E6 opp gjennom Saltdalen og Lønsdalen til Saltfjellet. Det er denne delen av kommunen som ble kontrollregistrert i 2002 (se **figur 3**).

Registreringene i forbindelse med den planlagte vassdragsutbyggingen dekker fjell- og viddeområdene som nå omfattes av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark. Disse registreringene mangler vi kartfesting for og de ble ikke tatt med ved kontrollen.

Ved Saltfjorden og oppover Saltdalen er det gjort flere funn av boplasser, redskaper og graver som vitner om kontinuerlig bosetning fra yngre steinalder (4500 f.k) og framover. Fangstgropene er også registrert flere steder. Senere års forskning og nye dateringer har vist at disse kan være eldre enn 4000 år, det betyr at fangstgropene i dette området også kan være så gamle.

En del gravfunn fra fjorden og oppover Saltdalen viser at det har vært norrøn bosetning her i jernalderen. Ved fjorden finnes gravhauger av norrøn karakter som vitner om fast bosetning og gårdsdrift. Rundt fjordbunnen er det også registrert gårdshauger som er spor etter langvarig gårdsbebyggelse på samme sted. Den norrøne bosetningen har gjennom jernalderen og middelalderen i hovedsak begrenset seg til fjordområdet, først i løpet av siste halvdel av 1500-tallet begynner den norske gårdsbosetningen å etablere seg innover Saltdalen.

Figur 3. Kontrollregistreringen omfattet 117 kulturminner

Hovedmengden av kulturminnene i dalene og på fjellet er knyttet til samisk kultur, som teltboplasser, gammetufter, gieddi (melkeplasser), hellere, graver, fangstinnretninger og arran (ildsteder) som vitner om samenes bruk av området til jakt, fangst og reindrift (se **figur 4 og 5**, neste side). I skoggrensen i dalførene finner en også flere steder tufter etter fast samisk gårdsbosetting.

Blant kulturminnene i fjellområdene finnes også et stort antall særegne boplasser med tufter fra jernalder (500-1050 e.Kr) og middelalder (1050-1537 e.Kr) som knyttes til samisk etnisitet (se **figur 6**, neste side). Boplassene ligger i eller like over fjellbjørgrensa i høyfjellsdalfører og består av rekker av svakt nedgravde tufter. Samene har kjent til disse tuftene i generasjoner og har omtalt dem som «Stallos» eller «kjempens» tufter. De ni kulturminnene i Saltdal som er fjernet etter forutgående frigivelse og faglig utgravning, er Stallo-tufter undersøkt av Inger Storli (Storli 1994).

Figur 4. Arranildsted. Foto Stine Barlindhaug

Figur 5. Assebaktegrav. Foto Stine Barlindhaug

Figur 6. "Stallotuft". Foto Stine Barlindhaug

Det finnes skriftlige kilder om en gård fra 1386 ved navnet «Fiskevåg». Denne var allerede da en stor gård, og hadde nok derfor eksistert en tid. I skriftlige kilder fra 1430-tallet omtales med navn åtte gårder ved fjorden.

4.3 Metode

Før kontrollregistreringen var allerede alle rapporter fra tidligere registreringer innlastet i Fornminneregisteret og samtlige kartavmerknings var digitalisert og hadde eget identitetsnummer (id-nr) i databasen. Et utdrag av informasjonen i Fornminneregisteret for Saltdal ble lagt over i en egen Exceltabell, som opplysninger om kulturminnetype, kulturminnets tilstand ved forrige registreringstidspunkt (1984) samt arealbruk på stedet i 1984. Det ble utarbeidet et skjema som ble utfyllt under årets kontrollregistrering, med rubrikker for endring av tilstand og arealbruk samt merknadsrubrikker for skadeårsak og kvaliteten av kartfestingen. Skjemaet følger malen til «Forslag til Norsk Standard: Automatisk fredete kulturminner Periodisk kontrollregistrering - Deklarering av tap og skade, versjon 3.0». Etter at kontrollregistreringen i felt var utført, kom versjon 4.3. av standarden, og resultatene i denne rapporten er forsøkt tilpasset denne siste versjonen.

Ved feltkontrollen skulle stedfestingen av kulturminnene testes ved hjelp av bærbar GPS-mottager. Siden digitaliseringen av kartkoordinatene i Fornminneregisteret anvender kartprojeksjonen NGO48 som ikke var tilgjengelig på GPS-mottageren, var det nødvendig å transformere de digitale dataene til UTM-koordinater. Dette ble gjort ved hjelp av programmet WSKTRANS, og koordinatsystemet som ble benyttet i felt var UTM Euref 89 (sone 33). For fornminner som er digitalisert som polygoner, ble midtpunktet i polygonet transformert.

Kontrollen ble foretatt i juni 2002, og 117 automatisk fredete kulturminner ble oppsøkt. Kulturminneregistreringen for økonomisk kartverk i 1984 var grunnlaget for kontrollen. Hvert kulturminne ble oppsøkt og kontrollert med hensyn på endring av kulturminnet, arealbruken i området og nøyaktigheten på stedfestingen. Kontrollskjemaet ble fylt ut og opplysningene som kom fram legges inn i Fornminneregisteret.

5 Kvalitetsvurdering av tidligere registreringer

5.1 Kontroll av kartfestingen

Under feltkontrollen ble stedfestingen for kulturminnene testet ved hjelp av bærbar GPS-mottager. I felt ble GPS-mottagerens posisjonsangivelse for de oppsøkte fornminnene registrert, og i etterkant ble denne sammenholdt med stedfestingen fra registreringene i 1984. Avviket mellom de to angivelsene ble beregnet som avstand i meter.

Ved kontrollregistreringen i Saltdal ble det funnet at 18 av de registrerte kulturminnene var feilavmerket. Dette utgjør 15% av de kontrollerte objektene (se **figur 7**).

Figur 7. Kartavmerkingens kvalitet. God = mindre enn 20 meters avvik

God		Ikke god	
Antall	Prosent	Antall	Prosent
99	85 %	18	15 %

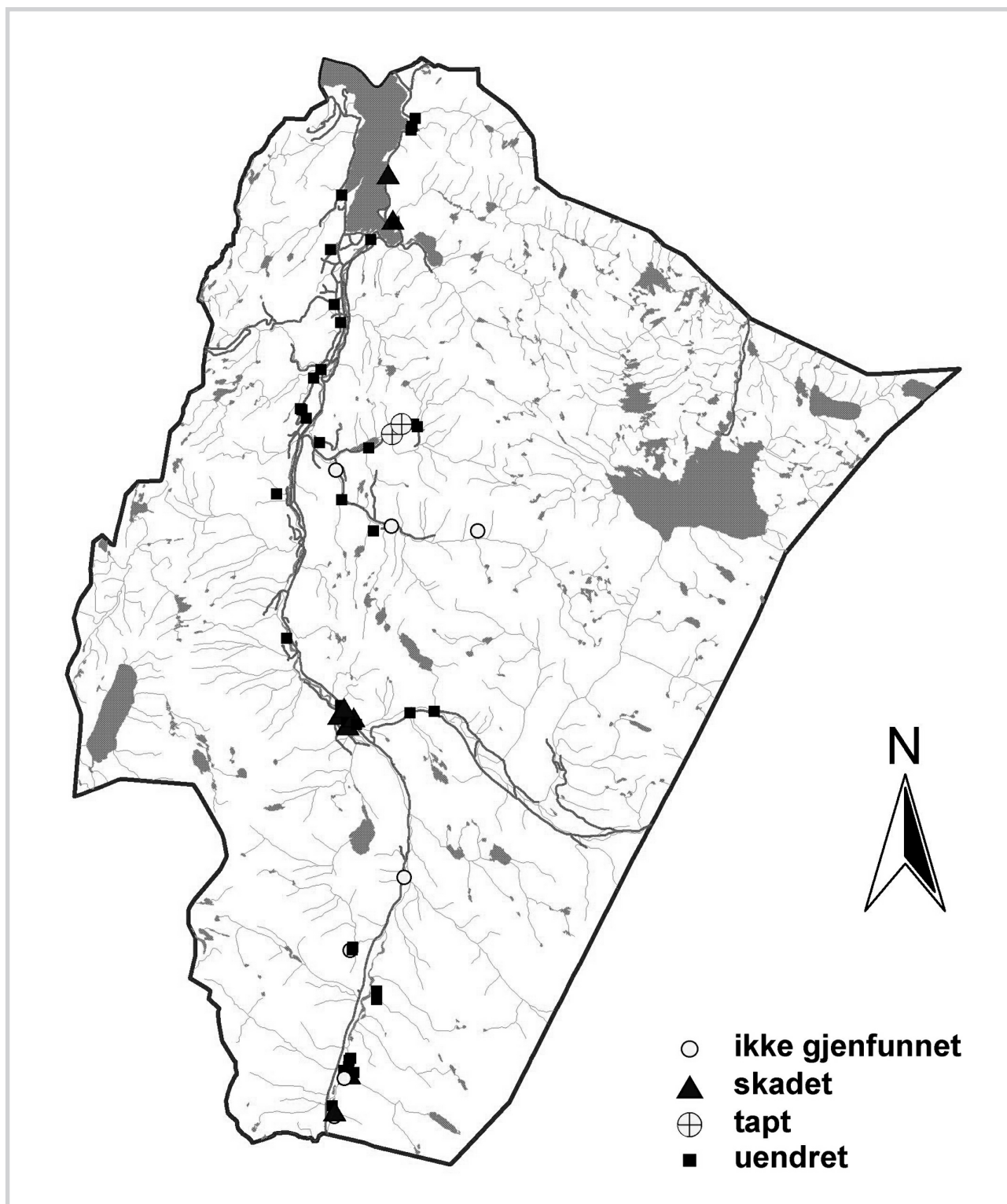
6 Resultat av kontrollen

6.1 Tilstandsending i perioden 1984-2002

Det ble kontrollert 117 automatisk fredete kulturminner i Saltdal kommune. Etter 1984 har 78 av disse ikke vært utsatt for tiltak av noen art som kommer i konflikt med kulturminneloven, men 21 av dem var alt skadet ved registreringene i 1984. I alt 25 kulturminner er berørt av tiltak som er utført i tidsrommet 1984-2002. Av disse er 14 fjernet og 11 er skadet, mens 16 kulturminner ikke ble gjenfunnet ved kontrollen (se **figur 8**, neste side).

6.2 Areal og arealbruksending

Da kulturminnene ble registrert i 1984, lå om lag 40% av kulturminnene i områder karakterisert som fjell/vidde, og dette forholdet var uforandret ved kontrollregistreringen i 2002. Andelen kulturminner som lå i dyrket mark eller beitemark har gått ned fra 12% til 4%. For kulturminner i skog er andelen kulturminner i produktiv skog har gått opp fra 0,9% til 8,6%, og tilsvarende forskyvning har det

Figur 8. Kartet viser registrerte kulturminnefelt i Saltdal. Hvert felt kan omfatte flere kulturminner. Felt der minst ett kulturminne er skadet eller tapt, er markert som skadet eller tapt på dette kartet

vært i motsatt retning for kulturminner i uproduktiv skog. Dette forholdet behøver imidlertid ikke skyldes økt skogsdrift i kommunen, men heller at slike opplysninger ikke ble tatt med under registreringene i 1984. Når det gjelder kulturminner beliggende på tun/hage, er tallet nærmest uforandret. Disse kulturminnene er i hovedsak gårdshauger på gårder som fortsatt er i drift. Arealbruksendringer ved og rundt fornminnene i Saltdal har altså vært små i løpet av de siste 18 årene (se figur 9).

Figur 9. Arealbruk på områdene der 117 kulturminner er/var anlagt.

	Udefinert	Dyrket	Beite	Skog	Fjell/vidde	Tidl. dyrket	Skog produktiv	Tun/hage	Totalt
AREALBRUK 1984	5 (4,3%)	8 (6,8%)	4 (3,4%)	23 (19,7%)	52 (44,4%)	14 (12%)	1 (0,9%)	10 (8,5%)	117
AREALBRUK 2002	11 (9,4%)	4 (3,4%)	0	14 (12%)	50 (42,7%)	16 (13,7%)	10 (8,6%)	12 (10,2%)	117

Figur 10. Tilstand for de registrerte kulturminnene pr. 2002.

Kommune	Periode	Intakt	Tapt	Skadet	Ikke gjenf
Saltdal	1984 - 2002	78 (67%)	14 (12%)	11 (8%)	16 (13%)

Spesifisering av tapte kulturminner

Ulovlig fjernet	Frigitt
5 (4%)	9 (8%)

6.3 Fornminner som er berørt av tiltak i perioden 1984-2002

Tapte kulturminner

Innenfor denne kategorien finnes både kulturminner som er ulovlig fjernet og slike som er fjernet etter fagmessig undersøkelse.

Ulovlig fjernet

Med ulovlig fjernet menes alle inngrep som har ført til at automatisk fredete kulturminner er totalt fjernet uten at det er søkt om dispensasjon fra Kulturminneloven (jfr. Kulturminneloven §3 og §8). Innenfor denne kategorien regnes bare de kulturminnene som er fullstendig fjernet, og der en ikke kan forvente at eventuelle rester ligger igjen. I Saltdal var fem kulturminner ulovlig fjernet etter 1984.

Tillatt fjernet med dispensasjon fra Kulturminneloven

Ni kulturminner var fjernet etter 1984 som følge av frigivning og deretter fagmessig undersøkelse.

Skadete kulturminner

Omfatter tiltak som har ført til skade i kulturminnet eller i sikringssonen rundt kulturminnet (se **figur 10 og 11**).

Tiltak i kulturminnet

Ulovlige tiltak i fornminnet omfatter alle typer inngrep som er egnet til å skade, flytte, forandre eller annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner (jfr. Kulturminneloven §3). Ni av de kontrollerte kulturminnene i Saltdal hadde vært utsatt for tiltak som har skadet fornminnet. Skadene består i at deler av fornminnet er

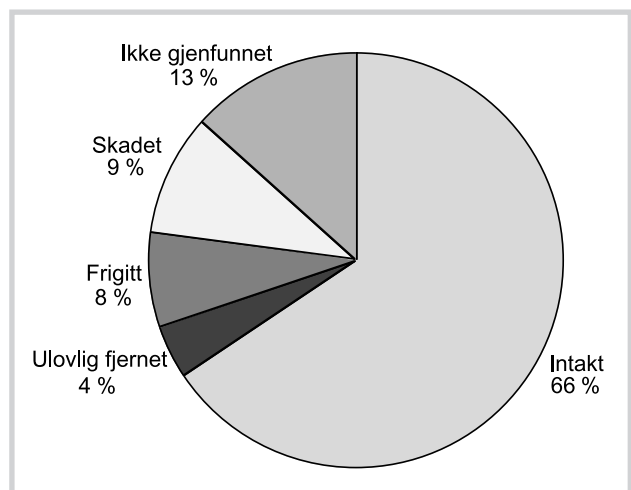
fjernet, delvis grodd igjen eller det har blitt fylt med kvist i forbindelse med skogbruk.

Tiltak i sikringssonen

Ulovlige tiltak i sikringssonen omfatter alle typer inngrep som er utført innenfor fem meter av fornminnets synlige ytterkant (jfr. Kulturminnelovens §5). I Saltdal ble det påvist en slik skade ved kontrollregistreringen, der sikringssonen rundt en gravrøys hadde vært benyttet til grasproduksjon.

Tildekket

Med dette menes at fornminnet er skjult eller gjenfylt med blant annet jord- grusmasser. I Saltdal ble det ikke funnet noen kulturminner som var omfattet av slike skader.

Figur 11. Tilstand for automatisk fredete kulturminner

6.4 Tiltak som har forårsaket skade eller fjerning av fornminner i perioden 1984-2002

Ved kontrollen ble det lagt vekt på å finne årsakene til at kulturminnene var skadet eller fjernet. Betegnelsene for skadeårsaker følger terminologien i «Forslag til Norsk Standard: Automatisk fredete kulturminner Periodisk kontrollregistrering - Deklarering av tap og skade, versjon 4.3». Se figur 13 og 14.

Jordbruksskade

Skade som kan oppstå som følge av blant annet pløying, dyrking, nydyrking, tildekking, planering, deponering av masse, skade av husdyrhold, opparbeidelse av landbruks- og adkomstveier og lignende. I Saltdal var tre av kulturminnene fjernet som følge av planering i forbindelse med jordbruk.

Skogbruksskade

Skade som oppstår i forbindelse med skogsdrift, som for eksempel nyplanting, markberedning, hogst, kjørespor/slitasje og skogsveier/adkomstveier. I Saltdal var det tre kulturminner som har skader direkte knyttet til skogbru-

ket. Det dreier seg om fangstgroper som er fylt igjen av kvist (se figur 12).

Naturskade

Skade som skyldes naturlige årsaker som for eksempel rotvelt, flom, erosjon. I Saltdal var en fangstgrop skadet som følge av et jord/steinras.

Bygg- og anleggsvirksomhet, industri- og veitbygging

Skade som oppstår i forbindelse med grøfter, vann- og avløpsledninger, tildekking (bl.a. i forbindelse med deponering av byggeavfall), innebygging, parkeringsplass, slitasje (kjørespor i forbindelse med maskinell virksomhet/snerydding), veianlegg, kraftledningsstolper, kraftledninger under vann og adkomstveier (også i forbindelse med midlertidige adkomstveier under byggeprosessen). I Saltdal var én gravrøys skadet i forbindelse med veiarbeid.

Husbygging og friluftsskade

Skade som følge av bl.a. nybygging eller utvidelser av boliger, campingplasser, hytteanlegg, hageanlegg, bryggeanlegg, garasjer, uthus, veiplaneringer (adkomstveier). To kulturminner i Saltdal var fjernet i forbindelse med hyttebygging. En boplass fra steinalderen var utsatt for slitasjeskader på grunn av tilrettelegging for friluftsliv.

Figur 12. Fangstgrop fylt med kvist og greiner i forbindelse med skogbruk. Foto Stine Barlindhaug

Figur 13. Antall tapte kulturminner fordelt på tapsårsaker

Kommune	Tidsrom	Jordbruk	Hus/friluft	Sammensatt	Sum
Saltdal	18 år	3	2	9	14

Figur 14. Antall skadete kulturminner fordelt på skadeårsaker

Kommune	Tidsrom	Jordbruk	Skogbruk	Naturskader	Bygg/anlegg	Husbygging/friluft	Sammensatt	SUM
Saltdal	18 år	2	3	3	1	1	1	11

Hærverk

I Saltdal er ett fornminne påført skader som følge av hærverk.

Sammensatt skadeårsak

Skade hvor det er vanskelig å bestemme hvilke aktiviteter som har forårsaket skaden, eller hvor det er flere skadeårsaker. I Saltdal var ett fornminne skadet i et område der det ikke har skjedd arealbruksendring som kan brukes som forklaringsmodell.

Ved kontroll av kulturminner er det som regel vanskelig å dokumentere når de ulike tiltakene som har ført til skader eller fjerning, har skjedd. Det er derfor ikke mulig å gi eksakte tall pr år for hvor mange kulturminner som har vært berørt av tiltak. Tidsrommet mellom førstegangsregistreringen og kontrollen i Saltdal kommune var i denne omgangen ca 18 år.

For at tallene skal ha utsagnsverdi og kunne brukes som sammenligningsmateriale i forbindelse med andre overvåkningsprosjekter, har vi likevel laget et estimat som regner gjennomsnittlige tall for årlige tap og skader (se figur 15 og 16).

Figur 15. Gjennomsnittlig årlig tap fordelt på tapsårsaker

Kommune	Periode	Jordbruk	Hus, friluft	Sammensatt	Sum
Saltdal	1984 - 2002	0,17 (0,14%)	0,11 (0,09%)	0,50 (0,43%)	0,78 (0,66%)

Figur 16. Gjennomsnittlig årlig skade fordelt på skadeårsaker

Kommune	Periode	Jordbruk	Skogbruk	Naturskade	Bygg, vei	Hus, friluft	Sammensatt	SUM
Saltdal	1984 - 2002	0,11 (0,09%)	0,17 (0,14%)	0,17 (0,14%)	0,06 (0,05%)	0,06 (0,05%)	0,06 (0,05%)	0,61 (0,52%)

7 Tendenser i trusselbildet

I Saltdal kommune er 11,7% av totalarealet dekket av produktiv skog og bare 0,6% er definert som jordbruksareal. I Norge finner vi sjelden tufter som kan vise hvor de forhistoriske gårdene lå, og derfor har gravhauger og gravrøyser blitt brukt som indikatorer på fortidig jordbruksbosetting. I Saltdal finner en denne typen kulturminner konsentrert til kysten. Imidlertid representerer de fleste fornminnene i Saltdal spor etter samisk bosetting, og disse er i første rekke registrert innover i dalene og i fjellet.

Det er i all hovedsak kulturminnene i den nordlige delen av kommunen, det vil si nedre del av Saltdal, Rognan og de kystnære områdene, som er skadet. Felles for disse kulturminnene er at de ligger i jordbruksområder, og skadeårsaken er i 62% av tilfellene knyttet til jordbruk. De vanligste kulturminnetypene i dette området er gravrøyser og gårdshauger. Gårdshaugene er et resultat av at lang tids bosetting på samme sted har ført til oppbygning av tykke kulturlag. I noen undersøkte gårdshauger er bunnlagene datert til tidlig jernalder, men hovedmengden av kulturlagene i gårdshaugene er trolig fra middelalder og etterreformatorisk tid.

Et typisk trekk ved gårdshauger er at de ofte ligger i tilknytning til tunet på gårder som enten fortsatt er i drift og/eller fortsatt er bosatt. Dette fører til at de er særlig utsatte for skader som følge av nybygg som våningshus, fjøs og garasjer og for graving av grøfter for kabler, vann og kloakk. Mange inngrep skjer uten at tiltaket er meldt til vernemyndighetene (se Myrstad 2001 for en kontroll av 107 gårdshauger i Troms, utført av fylkeskommunen i samarbeid med NIKU).

I forbindelse med skogbruket ser en at enkelte fangstgropanlegg i Saltdalen er noe utsatt for å bli fylt igjen av kvist. Imidlertid foregår driften med små maskiner og med manuell avvirkning av skogen, og den utgjør dermed ikke noen stor trussel for kulturminnene. Problemet vil la seg enkelt kunne løse ved dialog og informasjon til de grunneierne det gjelder.

Oppover dalene og i fjellet er kulturminnene i svært liten grad påført skader i perioden 1984-2002. I den grad kulturminner er skadet, er dette som følge av et lavere beitepress og dermed økt tilgroing i utmarka.

8 Konklusjon

Kontrollregistreringen i Saltdal kommune omfattet 117 automatisk fredete kulturminner (forminner). I nordlig del av kommunen, nær kysten, er hovedmengden av kulturminnene knyttet til tidlig gårdsbosetting representert med gravhauger og gårdshauger, men også flere steinalderlokaliteter er registrert. Oppover Saltdalen og tilhørende sidedaler og på høyfjellet dominerer samiske kulturminner knyttet både til samisk jakt/fangstkultur og til tamreindrift.

Ved registreringen i 1984 var 21 av kulturminnene skadet, og i 2002 var ytterligere ni kulturminner påført skader. I begge tilfellene er det jordbruk og skogsdrift som har forårsaket de fleste skadene. Ved kontrollen viste det seg at 14 fornminner var tapt, ni av dem etter søknad om frigivning for forskningsgravning. To var fjernet ulovlig på grunn av hyttebygging, og tre var ulovlig fjernet som følge av jordbruksaktivitet.

Kulturminnene ble også kontrollert med tanke på nøyaktighet ved stedsangivelsen. Atten kulturminner, 15%, viste seg å være feilavmerket. I dette tilfellet vil det si at feilmarginen var større enn 20 meter. Seksten fornminner ble ikke gjenfunnet ved kontrollen. De fleste av disse ligger i områder med jordbruk eller skogsdrift, og lot seg oftest ikke gjenfinne på grunn gjengroing som følge av at gårdsbruk er blitt lagt ned, eller fordi kvist/greiner dekket skogbunnen.

Generelt må jordbruket og skogbruket karakteriseres som den største trusselen for kulturminnene i den nordlige delen av kommunen. Særlig er gårdshaugene utsatt for skader ettersom de oftest er lokalisert i områder med stor aktivitet. Imidlertid er dette et generelt problem for gårdshaugene, og ikke et trusselbilde som er spesielt for Saltdal kommune. Lenger sør i kommunen, i dalene og på fjellet, er det generelt liten aktivitet, og den viktigste trusselen er en gradvis tilgroing. Dette gjelder særlig de samiske kulturminnene som i utgangspunktet ofte er lite markerte, og som etter hvert vil gro igjen når stedene ikke lenger er i jevnlig bruk.

9 Kilder

Arntzen, Ann Helene. 1987: Registrering av samiske kulturminner på Saltfjellet – Svartisen 1986. - Tromsø.

Aschehoug og Gyldendals Store norske leksikon. - Oslo 1988 og 1999

Binns, Kari Støren. 1998: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Trondheim kommune, Sør-Trøndelag 1997. - Trondheim, NINA•NIKU - NIKU Oppdragsmelding 064: 1-24.

Binns, Kari Støren. 2000: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Grong kommune, Nord-Trøndelag 1999. - Oslo, NINA•NIKU - NIKU Oppdragsmelding 096: 1-27.

Binns, Kari Støren. 2001: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Fræna kommune, Møre og Romsdal 2000. - Oslo, NINA•NIKU - NIKU Oppdragsmelding 106: 1-27.

Brantenberg O. Terje, Kalstad Johan A. 1987: Reindrift, samisk samfunn og kultur på Saltfjellet. Vassdragsutbygging i Savartisen-Saltfjellområdet. - Samisk etnografisk avdeling Tromsø Museum.

Fasteland, Arthur. 1998: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Voss kommune, Hordaland i 1998. Oslo, NINA•NIKU - NIKU Oppdragsmelding 078: 1-17.
Fornminneregisteret. Register over faste fornminner.

Forslag til Norsk Standard: Automatisk fredete kulturminner Periodisk kontrollregistrering - Deklarering av tap og skade, versjon 4.3.

Holm, Lena 1986: Arkeologiska undersökningar i Saltfjell/Svartisen. Rapport från registreringar sommaren 1986. Tromsø.

Holm-Olsen, Inger Marie. 1998: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kultur-

minner i Tromsø kommune, Troms 1997. - Trondheim, NINA•NIKU - NIKU Oppdragsmelding 068: 1-19.

Haavaldsen, Per. 2000: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Gjesdal kommune, Rogaland 1999. - Oslo, NINA•NIKU - NIKU Oppdragsmelding 097: 1-19.

Lien, Terje B. 1981: Beskrivelse av den samiske befolkningens historie i Saltdal i årene 1865 – 1900. - Nordland Distriktshøyskole.

Lov om Kulturminner av 9. Juni 1978.

Myrstad, Ragnhild. 2001: Gårdshaugprosjektet i Troms 2000/2001. - Kulturetaten, Troms Fylkeskommune.

Myrvold, Elin Rose. 2001: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Guovdageainnu suohkan / Kautokeino kommune, Finnmark, 2000. - Oslo, NINA•NIKU - NIKU Oppdragsmelding 105: 1-19

Simonsen, Povl. 1958: Funn og fortidsminner i indre Salten. Antikvariske registreringer i Nord-Norge I. - Tromsø Museum.

Sollund, May-Liss Bøe. 1997: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Skien kommune, Telemark 1997. - Trondheim, NINA•NIKU - NIKU Oppdragsmelding 042: 1-30

Sollund, May-Liss Bøe. 2001: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Nord-Aurdal kommune, Oppland 2000. - Oslo, NINA•NIKU - NIKU Oppdragsmelding 107: 1-15

Storli, Inger. 1994: «Stallo»-boplassene. Spor etter de første fjellsamer? - Oslo.

Trones, Jan Ivar .1999: Samisk båtbygging i Saltdal? - Saltdalsboka - 2000

Vedlegg

Vedlegg 1. Bestilling fra Riksantikvaren

Prosjektet «Kontrollregistrering av automatisk fredede kulturminner (fornminner)» ble igangsatt i 1997 med fokusering på desimeringshastigheten for automatisk fredede kulturminner. Siden 2001 ble prosjektet innlemmet i Riksantikvarens miljøovervåkningsvirksomhet. Det overvåkes 16 modellkommuner over en tidsperiode av fire år med tanke på desimering av fornminner og fortløpende kartlegging av årsakene til at denne bestanden gradvis ødelegges og forsvinner. Formålet med dette overvåkningsprosjektet er å få oversikt over utviklingen av tap og skade blant arkeologiske kulturminner ved feltkontroll og data fra fornminneregisteret.

Overvåkingen gjennomføres i henhold til nasjonalt resultatmål 3.1: «Det årlige tapet av kulturminner og kulturmiljøer som følge av fjerning, ødeleggelse eller forfall, skal minimeres, og skal innen 2008 ikke overstige 0,5%». Resultater av dette prosjektet relateres til nøkkeltall 3.1.2: «Prosentvis årlig tap av registrerte arkeologiske fornminner i fornminneregisteret i et representativt antall kontrollkommuner; og nøkkeltall 3.2.2: «Andel registrerte arkeologiske kulturminner uten nye skader i fornminneregisteret i et representativt antall kommuner. Bestand ved årets start og endring i forhold til 1998-bestand.»

Riksantikvaren stiller følgende krav til utføringen av kontrollregistreringen:

1. Det skal kontrollregistreres samtlige fornminner i Fornminneregisteret (inklusive de med uavklart vernestatus) i de utvalgte kommuner. NIKU skal kontakte fylkeskommunene for å sørge for at registeropplysninger i de utvalgte kommunene er oppdatert. Feil eller mangler i Fornminneregisteret skal oppdateres.
2. Kontrollen i de utvalgte kommunene skal foregå etter lik metodikk for å sikre sammenlignbarhet av resultatene.
3. Kontrollregistreringen skal også omfatte kontroll av kartplassering av objektene. Det forutsettes bruk av GPS, og at eventuelle korrigeringer i kartplasseringen blir overlevert Riksantikvaren som SOSI fil.
4. Under kontrollregistreringen skal det tas i bruk det foreløpige utkast til «Norsk Standard; Automatisk fredede kulturminner. Periodisk kontrollregistrering - Deklarering av tap og skade» (se vedlegg 1).
5. Under kontrollregistreringen skal det vedlagte eksempel for et registreringsskjema (vedlegg 2) benyttes som registreringshjelp.
6. Tilstanden av fornminner skal registreres på enkeltminnenivå.
Hvis et skadet objekt innenfor et fornminnefelt ikke er oppført med en sub-identitetsnummer i fornminneregisteret, skal det opprettes et eget sub-identitetsnummer. En kartfesting av disse er ikke nødvendig, dersom det gjeldende fornminnefeltet er tilstrekkelig avmerket.
7. Registrering av tilstand og skadeårsak skal avmerkes med et enkelt kryss i henhold til standard nevnt under punkt 3.
8. Det skal gis en kort men presis beskrivelse av skadebildet. Det kan være hensiktsmessig å bruke et digital kamera til dokumentasjon. Ved bruk av fotodokumentasjon knyttes objektet til ID nummer i Fornminneregisteret og det opprettes en fotoliste. Bildemateriell sendes som CD til Riksantikvaren.
9. Resultatene fra kontrollregistreringen skal legges inn i fornminneregisteret slik at det er å jour. Feil eller mangler i Fornminneregisteret skal oppdateres.
10. Resultatene som er direkte knyttet til nøkkeltallene skal leveres tidligst mulig, innen 01.februar 2003
11. Resultatene skal publiseres som oppdragsmelding snarest mulig etter feltarbeid, dog innen slutten av april 2003. Samtlige rapporter skrives etter felles mal for å garantere sammenlignbarhet med hensyn til nasjonal rapportering. Det forutsettes at oppdragstaker koordinerer dette arbeidet seg i mellom, og kvalitets-sikrer arbeidet før overlevering til oppdragsgiver. Riksantikvaren ber dog om at det sendes et utkast til rapportstruktur for godkjenning.
12. Eventuelle avvik under feltarbeid, som for eksempel problemer vedrørende tilgjengelighet til fornminner; beskrivelse av skadeårsak hhv. skadebilde, og lignende, må avklares med Riksantikvaren for godkjennelse.

Vedlegg 2

Saltdal kommune, Nordland, kulturminner som er endret i perioden 1984-2002

ID-nr	Sub-id	Kategori	Arealbruk 1985	Arealbruk 2002	Tilstand 2002	Endringsårsak	Merknad
08579	1	Hustuft	Beite	Beite	Tapt u. Frigivelse	Jordbruk	Planering, grøfting
08579	2	Hustuft	Beite	Beite	Tapt u. Frigivelse	Jordbruk	Planering, grøfting
08579	3	Hustuft	Beite	Beite	Tapt u. Frigivelse	Jordbruk	Planering, grøfting
08589	1	Hustuft	Tidligere dyrket	Tidligere dyrket	Tapt u. Frigivelse	Jordbruk	Hyttebygging
08589	2	Hustuft	Tidligere dyrket	Tidligere dyrket	Tapt u. Frigivelse	Jordbruk	Hyttebygging
08605	1	Hustuft	Fjell/vidde	Fjell/vidde	Tapt , frigitt	Forskning	
08605	2	Hustuft	Fjell/vidde	Fjell/vidde	Tapt , frigitt	Forskning	
08605	3	Hustuft	Fjell/vidde	Fjell/vidde	Tapt , frigitt	Forskning	
08605	4	Hustuft	Fjell/vidde	Fjell/vidde	Tapt , frigitt	Forskning	
08605	5	Hustuft	Fjell/vidde	Fjell/vidde	Tapt , frigitt	Forskning	
08605	6	Hustuft	Fjell/vidde	Fjell/vidde	Tapt , frigitt	Forskning	
08605	7	Hustuft	Fjell/vidde	Fjell/vidde	Tapt , frigitt	Forskning	
08605	8	Hustuft	Fjell/vidde	Fjell/vidde	Tapt , frigitt	Forskning	
08605	9	Hustuft	Fjell/vidde	Fjell/vidde	Tapt , frigitt	Forskning	
02871	1	Boplass	Skog	Skog	Skadet	Sammensatte	Ukjent
02872	1	Boplass	Beite	Tun/hage	Skadet	Jordbruk	Plen, gjerder m.m
02875	2	Fangstgrop	Skog	Skog pr.	Skadet	Skogbruk	Fylt m/kvist
02876	1	Boplass	Dyrket	Tun/hage	Skadet	Jordbruk	Driftsbyggn. Potetland
02887	1	Gårdhaug	Dyrket	Tidligere dyrket	Skadet	Jordbruk	Div. bygg installasjoner
02889	1	Gravrøys	Udefinert	Udefinert	Skadet	Bygg/anlegg	Gårdsveg/steingjerde
08598	2	Fangstgrop	Skog	Skog pr.	Skadet	Naturskade	Jordras
08598	3	Fangstgrop	Skog	Skog pr.	Skadet	Skogbruk	Fylt m/kvist
08598	4	Fangstgrop	Skog	Skog pr.	Skadet	Skogbruk	Fylt m/kvist
02875	3	Fangstgrop	Skog	Skog pr.	Ikke gj. Funnet		Hogst område
02875	5	Fangstgrop	Skog	Skog pr.	Ikke gj. Funnet		Hogst område
02889	3	Gravrøys	Udefinert	Udefinert	Ikke gj. Funnet		Jordbruks- boligområde
02892	1	Gammetuft	Fjell/vidde	Fjell/vidde	Ikke gj. Funnet		Mye dvergbjørk
02892	2	Gammetuft	Fjell/vidde	Fjell/vidde	Ikke gj. Funnet		Mye dvergbjørk
08568	1	Assebaktegrav	Skog	Skog	Ikke gj. Funnet		
08583	1	Gammetuft	Dyrket	Dyrket	Ikke gj. Funnet		Høyt gress, ikke slått
08587	1	Fangstgrop	Skog pr.	Skog pr.	Ikke gj. Funnet		
08590	1	Urgrav	Udefinert	Udefinert	Ikke gj. Funnet		Vegskjæring
08593	1	Fangstgrop	Skog	Skog	Ikke gj. Funnet		
08595	1	Urgrav	Udefinert	Udefinert	Ikke gj. Funnet		Gjengrodd område
08602	1	Gammetuft	Fjell/vidde	Fjell/vidde	Ikke gj. Funnet		
08602	2	Gammetuft	Fjell/vidde	Fjell/vidde	Ikke gj. Funnet		
08604	1	Gammetuft	Fjell/vidde	Fjell/vidde	Ikke gj. Funnet		Mye dvergbjørk
08611	1	Gammetuft	Fjell/vidde	Fjell/vidde	Ikke gj. Funnet		Mye dvergbjørk
08611	2	Gammetuft	Fjell/vidde	Fjell/vidde	Ikke gj. Funnet		Mye dvergbjørk

NIKU publikasjonsliste / Publications

pr. 24.04.03

1. Fagrapporter / Scientific reports
2. Temahefter / NIKU Topics
3. Oppdragsmeldinger / Assignment reports
4. NIKU publikasjoner / NIKU publications
5. Faktaark / Fact Sheet

Fra 2003 avslutter NIKU tidligere serier og etablerer to nye serier, NIKU Rapport og NIKU Tema, som hver nummereres fra 1 og oppover. Se ytterligere informasjon på kolofonsiden (side 3).

Faktaark er gratis. Øvrige publikasjoner koster fra kr. 100,- (pluss porto) avhengig av størrelse. Det tas forbehold om at enkelte publikasjoner kan være utsolgt.

Kontaktadresse /
Publications can be bought from:
NIKU, Dronningensgt. 13,
Postboks 736 Sentrum, N-0105 Oslo
Tlf./Tel.: (+47) 23 35 50 00
Faks/Fax: (+47) 23 35 50 01
E-mail: kirsti.e.sundet@niku.no

1. NIKU Fagrapporter

- 001** Malte 1500-talls bonader i Rygnestadloftet, Valle i Setesdal. Presentasjon av et konserveringsprosjekt. *Gundhus, G., Gjertsen, R. & Andersson, G. 1995. 59 s.*
- 002** Haug på Hadseløya: en gravplass fra kristningstiden. Antropologiske undersøkelser av skjelettmaterialet. *Sellevold, B.J. 1996. 50 s.*
- 003** Historiske kart og kulturminnevern. En metode for landskapsanalyse. *Jerpåsen, G., Sollund, M.-L.B. & Widgren, M. 1997. 45 s.*
- 004** Klima i stavkirker: Lokal klimatisering av menigheten i Kaupanger stavkirke, Sogndal kommune. *Olstad, T.M. & Haugen, A. 1997. 47 s.*
- 005** Begrensing av skader på kulturlag i middelalderbyene. *Reed, I.W. 1997.*
- 006** Skjelettfunnene fra Ytre Elgsnes. Antropologiske undersøkelser. *Sellevold, B.J. 1998. 27 s.*
- 007** Konserveringsarbeider i Olavsklosteret i Oslo 1989-1997. En kilde til økt kunnskap om klosterets bygningshistorie. *Hauglid, L. 1998. 39 s.*
- 008** Trondenes kirkes tidligste bygningshistorie. *Storsletten, O. 1998. 17 s.*
- 009** Storøya - Hamarbiskopens ladegård i middelalderen? Seminarrapport *Brendalsmo, A.J. (Red.) 1998. 49 s.*
- 010** Picts and Vikings at Westness. Anthropological investigations of the skeletal material from the cemetery at Westness, Rousay, Orkney Islands. *Sellevold, B.J. 1999. 62 s.*
- 011** Twelve whalers from Svalbard. Skeletal remains from Liknesset on the Vasa peninsula. *Sellevold, B.J. 2000. 42 s.*
- 012** Tjærebreing av stavkirker fra middelalderen. *Egenberg, I.M. 2000. 125 s.*

2. NIKU Temahefter

- 001** Formminnevern og forvaltning. En teoretisk og metodisk tilnærming til planlegging og praksis i formminnevernet. *Hygen, A.-S. 1996. 348 s.*
- 002** Saving art by saving energy. *Olstad, T.M. & Stein, M. 1996. Utgått*
- 003** «Utkantens håndverkere og arbeidere». En aktivitetsanalyse av «Nordre bydel» i middelalderens Tønsberg. Avhandling til magistergrad i nordisk arkeologi ved Universitetet i Oslo, høsten 1995. *Ulriksen, E. 1996. 147 s.*

- 004** Landskapet som historie. *Brendalsmo, J., Jones, J., Olwig, K. & Widgren, M. 1997. 44 s.*
- 005** Utgravningene i Erkebispegården i Trondheim. Stratigraphic Analysis; Area C. Revised stratigraphic Analysis: Areas A, B and K. *McLees, C. 1998. 196 s.*
- 006** Utgravningene i Erkebispegården i Trondheim. Stratigrafisk analyse: Delfelt D. *Petersén, A. 1997. 104 s.*
- 007** Utgravningene i Erkebispegården i Trondheim. Stratigrafisk analyse: Delfelt E. *Saunders, T. 1997. 132.*
- 008** Utgravningene i Erkebispegården i Trondheim. Stratigraphic analysis: Area F. *Saunders, T. 1997. 182 s.*
- 009** Utgravningene i Erkebispegården i Trondheim. Stratigrafisk analyse: Delfelt G. *Olsson, A. & Pettersén, A. 1997. 254 s.*
- 010** Utgravningene i Erkebispegården i Trondheim. Stratigraphic Analysis: Area H. *McLees, C. 1998. 191 s.*
- 011** Utgravningene i Erkebispegården i Trondheim. Stratigrafisk analyse: Delfelt M og I. Tegltypologi *Larsson, S., Hommedal, A.T., & Nordeide, S.W. 1999. 113 s.*
- 012** Excavations in the Archbishop's Palace: Methods, Chronology and Site Development. *Nordeide, S.W. (ed) 2000. 222 s.*
- 013** Utgravningene i Erkebispegården i Trondheim. Aktivitet og plan-tebruk belyst ved botaniske analysar. *Sandvik, P.U. 2000. 110 s.*
- 014** Utgravningene i Erkebispegården i Trondheim. Arbeidsstyrke og lønnsforhold ved erkebispesetet i 1530-årene. *Nissen, H.A. 1998. 34 s.*
- 015** Utgravningene i Erkebispegården i Trondheim. Parasittologisk undersøkelse av latriner. *Hartvigsen, R. 1997. 21 s.*
- 016** Utgravningene i Erkebispegården i Trondheim. Erkebiskopens armbrøstproduksjon. *Booth, A. H. 1998. 73 s.*
- 017** Utgravningene i Erkebispegården i Trondheim. Kosthold og erverv i Erkebispegården. En osteologisk analyse. *Hufthammer, A.K. 1999. 47 s.*
- 018 – 022 In prep.
- 023** Steinvikholm slott - på overgangen fra middelalder til nyere tid. *Nordeide, S.W. 2000. 81 s.*
- 024** Røde låver – alt under ett tak. NIKU-seminar om enhetslåven, Norges landbrukshøgskole og Norsk Landbruksmuseum, 5. – 6. juni 2000. *Risåsen, G.T. (red.) 2000. 102 s.*

025 Registrering av fornminner for Det økonomiske kartverket 1963-1994. *Skjelsvik, E.* 1998. *Utgått.*

026 Dendrokronologi og bygningsforskning. *Christie, H., Stormes J.M. & Storsletten, O.* 1998. 17 s.

027 NIKU strategisk instituttprogram Norske Middelalderbyer Forskning om norske middelalderbyer. Seminar april 1998. *Molaug, P.B. (red.)* 1998. 73 s.

028 NIKU strategisk instituttprogram Norske Middelalderbyer 1996-2000. Registre ved bygravninger. Red. *Molaug, P.B. og Nordeide, S.W.* 1999. 38 s.

029 Bergverksbyens omland. Om ressursbruk, kultur og natur i Rørosområdet. *Daugstad, K. (red.)* 1999. 511 s.

030 Grindbygde hus i Vest-Norge. NIKU-seminar om grindbygde hus, Bryggens Museum 23-25.03.98. *Schjelderup, H. og Storsletten, O. (red.)* 1999. 128 s.

031 NIKU 1994 - 1999. Kulturminneforskningens mangfold. *Gundhus, G., Seip, E. og Ulriksen, E. (red.)* 1999. 136 s.

032 NIKU strategisk instituttprogram 1996-2000 Hus i Norge. Kilder om hus. Skriftlige kilder, bilder, muntlige kilder. *Horgen, J.E.* 2000. 32 s.

033 Hertug Skule til evig minne. Rekonstruksjon og fargesetting av en middelaldergravplate. *Brendalsmo, A.J., Plahter, U. & Selsjord, M.* 2000. 37 s.

034 Grindbygde hus i Vest-Norge. Eksempelsamling. *Schjelderup, H. og Storsletten, O. (red.)* 2000. 127 s.

3. NIKU Oppdragsmeldinger

001 Utstein kloster - planlagte vedlikeholdstiltak: utredning av konsekvensene for kulturminnet. *Dunlop, A.R.* 1995. 11 s.

002 Utstein kloster: resultatene fra de arkeologiske forundersøkelsene mars 1995 og innstillinger til det videre arbeidet i 1995. *Dunlop, A.R.* 1995. 11 s.

003 Ommundgård gnr 134 bnr 1 Viggja, Skaun k, Sør-Trøndelag: Antropologisk undersøkelse av skjelettmateriale. *Sellevold, B.J.* 1995. 21 s.

004 Innberetningen om arkeologiske forundersøkelser i Skagen 18, Stavanger. *Dunlop, A.R.* 1995. 10 s.

005 Clemenskirkeruinen 1994. Saxegaardsgate 11, Gamlebyen, Oslo: Antropologisk undersøkelse av skjelettmateriale. *Sellevold, B.J.* 1995. 21 s.

006 Konserveringsarbeid i Lyngdal kirke, Numedal. *Olstad, T.M.* 1995. 17 s.

007 Registrering av nasjonale kulturminner. Delprosjekt: Forslag til oppbygging av en database til registrering av bevaringstilstanden for kirkekunst og veggfast dekor i kirker og fredede bygninger. *Sommer-Larsen, A.* 1995. 21 s.

008 NSB. Nytt dobbeltspor fra Skøyen - Asker. Kulturminner og kulturmiljø, KU-fase 2. *Skar, B., Hov, K. & Tønnesen, T. L.* 1995. 32 s.

009 Ny E18 Melleby - Askim, Østfold fylke. Fagrapport Kulturminner og kulturmiljø. *Skar, B., Sollund, M.-L. B., Tønnesen, T. L. & Bergstøl, J.* 1995. 56 s.

010 Vegetasjonshistorisk undersøkelse av felt med rydningsrøyser på Forsand gnr. 41 bnr. 6, Forsand i Rogaland. *Prøsch-Danielsen, L.* 1996. 31 s.

011 Befaring og rådgiving for kulturetaten i Hedmark Fylkeskommune etter flommen i Østerdalen, juni 1995. *Brønne, J.* 1995. 105 s.

012 Lydvaloftet, Voss kommune i Hordaland. Undersøkelser og konservering av malt dekor fra middelalderen. *Gundhus, G.* 1996. 22 s.

013 Domkirkegården i Trondheim. En evaluering av arkeologiske interesser i området. *Reed, I.W.* 1995. 13 s.

014 Archaeological excavation at 3-5 Bersvendveita, Trondheim, 1995-1996. *Towle, B., Booth, A.H. & Sandvik, P.U.* 1996. *Utgått*

015 Arkeologiske forundersøkelser i BRM 480 Nonneseterkvaralet 1995 & 1996. *Dunlop, A.R.* 1996. 18 s.

016 Bf 85 Agerup Gård, Nøtterøy kommune i Vestfold. Befaring og fargeundersøkelser 1995-96. Konservering av et 1700 talls papirtapet 1997. *Brønne, J. & Heggenhougen, B.* 1998. 34 s.

017 Jernbanetunnel under Gamlebyen, Oslo. Konsekvensutredning. Kvalitetssikring tema Kulturmiljø. *Skar, B., Molaug, P.B. & Tønnesen, T. L.* 1995. 12 s.

018 E6 Tysfjord, Nordland fylke. Fagrapport Kulturminner og kulturmiljø. *Skar, B., Hauglid, M. & Steinlien, O.* 1996. 31 s.

019 Arkeologiske forundersøkelser i BRM 487 Nonneseterkvaralet, 1996. *Dunlop, A.R.* 1997. 30 s.

020 Krusifiks fra Vågå kirke, Vågå kommune i Oppland. Konservering. *Hauglid, L.K.* 1996. 12 s.

021 E18 mellom Ekeberg tunnelen og Oslo tunnelen. Utredning av kulturminner og kulturmiljø. Konsekvensutredning. *Skar, B., Molaug, P.B. & Tønnesen, T. L.* 1996. 37 s.

022 A 335 Grip Stavkirke, Grip, Kristiansund kommune. Tilstandsbeskrivelse og forslag til konserveringstiltak 1993. *Olstad, T.M.* 1996. 26 s.

023 Den middelalderiske Kristusfiguren fra Otterøy kirke, Namsos kommune i Nord-Trøndelag. Et konserveringsprosjekt. *Frøysaker, T.* 1996. *Utgått.*

024 Trykte 1500-talls tekstiler i Rygnestadloftet. Undersøkelser, konservering og restaurering. *Gundhus, G.* 1996. 17 s.

025 Orgelprospektet i Oslo Domkirke - Undersøkelser. *Norsted, T.* 1996. 12 s.

026 Kaupanger stavkirke / De Heibergske Samlinger: Kristi Oppstandelse malt av A. Askevold 1865. Konservering og restaurering. *Andresen, J. & Gundhus, G.* 1996. 16 s.

027 Madonna med barnet. Konservering og restaurering av en polykrom treskulptur fra 1200 tallet i Vallset kirke, Stange i Hedmark. *Olstad, T.M.* 1996. 34 s.

028 Rapport fra seminar om Norges kirker 21. november 1996. *Fikkan, A.* 1996. 31 s.

029 Videreføring av konserveringsarbeidene i Lyngdal kirke, Numedal. Konservering av limfargedekor i kor og skip. *Olstad, T.M.* 1996. *Utgått.*

030 Damsgård. Fargeundersøkelser 1985-1988-1993. Systematisering og tolking av funn samt restaureringsforslag. *Frøysaker, T. & Solberg, K.* 1996. 109 s.

031 Arkeologisk sjaktovervåking og undersøkelser i Nedre Langgate, Tjømegaten og Pelagoskvaralet, Tønsberg. *Gansum, T.* 1997. 37 s.

032 Arkeologiske undersøkelser og overvåking i Nedre Langgate 30E, Tønsberg. Problematikk omkring typer og bruk av kvistnagler. *Gansum, T.* 1997. 54 s.

033 Mindre arkeologiske undersøkelser i Vestfold 1996. *Edwardsen, G., Gansum, T., Sønsterud, K.E. & Ulriksen, E.* 1997. 30 s.

034 Mindre arkeologiske undersøkelser i Telemark 1996. *Gansum, T. & Sønsterud, K.E.* 1997. 31 s.

035 Sørkorridoren E6 og E18. Kulturminner og kulturmiljøer. *Skar, B., Grimsrud, O., Hov, K. & Tønnesen, T.L.* 1997. 28 s.

036 Diverse arkeologiske oppdrag i og omkring Bergen 1995-96. *Dunlop, A.R.* 1997. 65 s.

Fortsettelse NIKU Oppdragsmeldinger

- 037** Krusifiks fra ca 1500 i Granvin kirke, Hordaland. Undersøkelser, konservering og restaurering. *Bratlie, E.* 1997. 22 s.
- 038** Innberetningen om de arkeologiske undersøkelsene ved Utstein Kloster 1995. *Dunlop, A.R.* 1997. 42 s.
- 039** Konsekvensutredning for ny Rv-2, Kløfta-Kongsvinger. Kulturminner og kulturmiljø. *Skar, B., Sollund, M.-L.B., Tønnessen, T.L. & Rui, L.M.* 1997. 46 s.
- 040** Konservering av limfargedekor i Nore stavkirke. *Solberg, K.* 1997.
- 041** Decorations and wall-paintings in vernacular buildings, burial sites, monasteries and temples. Mission for NORAD and the Norwegian Directorate for Cultural Heritage to The Peoples Republic of China and Tibet Autonomous Region. *Brønne, J.* 1997. 25 s.
- 042** Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Skien kommune, Telemark 1997. *Sollund, M.-L.B.* 1997. 30 s.
- 043** Utstein Kloster: resultatene fra de arkeologiske forundersøkelsene 26-30.05.97. *Dunlop, A.R.* 1997. 17 s.
- 044** Arkeologiske forundersøkelser ved BRM 528 Nonneseter/ Bystasjonen, 1997. *Dunlop, A.R.* 1997. 24 s.
- 045** Bygninger - Samlerapport 1994-1996. *Gundhus, G.(red.)* 1997. 43 s.
- 046** Arkeologiske undersøkelser langs Strandpromenaden, Hamar, 1996. *Nondal, N.T., Roll-Lund, E., Sæther, T. & Wiberg, T.* 1997. 27 s.
- 047** Gården Berg Vestre i Furnes, Ringsaker kommune. Behandling av to dekorerte rom. *Olstad, T.M.* 1997. 15 s.
- 048** Objekter - samlerapport 1994-1996. *Gundhus, G.(red.)* 1997. 33 s.
- 049** Vevelstad kirke, Vevelstad kommune. Et 1700-talls monumentalt oljemaleri på papir. Konservering og restaurering. *Norsted, T.* 1997. 21 s.
- 050** Tydal kirke, Tydal kommune. Undersøkelser, konservering og restaurering av dekorert kortak fra ca 1700. *Bratlie, E., Kusch, H. J., Sommer-Larsen, A. & Gundhus, G.(red.)* 1997. 17 s.
- 051** Konservering av den middelalderske Kristusfigur fra Leksvik kirke, Leksvik kommune i Nord-Trøndelag. *Frøysaker, T.* 1997. 26 s.
- 052** Museumsbygninger i Hedmark fylke. Undersøkelser og evalueringer. *Brønne, J.* 1997. 237 s.
- 053** 300 kV-I Øyberget-Vågåmo Konsekvensutredning for kulturminner og kulturmiljø. Justerte alternativer. *Helliksen, W.* 1997. *Utgått*
- 054** Mindre arkeologiske overvåkinger og undersøkelser i middelalderbyene Tønsberg og Skien 1997. *Edvardsen, G. & Sønsterud, K.E.* 1997. 46 s.
- 055** Utgravningene ved vestfronten av Nidaros domkirke. Del I og II. *Reed, I., Kockum, J., Hughes, K. & Sandvik, P.U.* 1997. *Utgått*
- 056** Diverse arkeologiske oppdrag i Bergen og på Vestlandet 1996-97. *Dunlop, A.R., Gellein, K. & Hommedal, A.T.* 1997. 84 s.
- 057** Arkeologiske undersøkelser ved Vincens Lunges gate 19/21, Nonneseterkvartalet i Bergen, 1997. *Dunlop, A.R.* 1998. 23 s.
- 058** Bredsgården, Bryggen i Bergen. Konservering av 1700-talls limfargedekor. *Olstad, T.M.* 1997. 26 s.
- 059** Arkeologisk undersøkning på Klosteret, Bergen 1997-98. *Ve-vatne, K.* 1998. *Utgått*
- 060** Tradisjonell fargebruk på bygårder, Grünerløkka i Oslo. *Hvinden-Haug, L.J., Torp, I. & Olstad, T.M.* 1998. 55 s.
- 061** Arkeologiske undersøkelser i og omkring Kjøttbasaren, Vetridsalmenning 2, Bergen 1996-97. *Dunlop, A.R.* 1999. *Utgått*
- 062** Bf 93 Yttersø gård, Larvik kommune i Vestfold. Innvendig fargeundersøkelse. *Heggenhougen, B.* 1998. 20 s.
- 063** Konservering av predellan til altartavlan i Rödenes kyrka, Marker kommune i Østfold. *Gjertsen, R.* 1997. 11 s.
- 064** Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Trondheim kommune, Sør-Trøndelag, 1997. *Binns, K.S.* 1998. 25 s.
- 065** Rock Art Safeguarding in Zimbabwe. *Norsted, T.* 1998. *Utgått.*
- 066** Miljøopparbeiding av Nedre Langgate, riksveg 308, Tønsberg kommune. *Edvardsen, G.* 1998. 51 s.
- 067** Altartavlen i Førde kirke, Sogn og Fjordane. Konservering og restaurering 1996-1998. *Gundhus, G.* 1998. 38 s.
- 068** Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Tromsø kommune, Troms, 1997. *Holm-Olsen, I.M.* 1998. 19 s.
- 069** Mindre arkeologiske overvåkinger og undersøkelser i tilknytning til middelalderkirker og -kirkegårder i Agder, Telemark og Vestfold, 1997 *Edvardsen, G., Helliksen, W. & Sønsterud, K.* 1998. 15 s.
- 070** Rehabilitering av Tønsberg torv. Arkeologisk overvåking og undersøkelser 1996-1997. *Edvardsen, G., Gansum, T.* 1998. 31 s.
- 071** To båtvrak fra 1600-tallet. Arkeologiske utgravninger på Sørenga i Oslo. *Molaug, P.B.* 1998. *Utgått*
- 072** Oppussing og vedlikehold av eldre murfasader 1997. Samlerapport. *Hauglid, L., & Gundhus, G. (red.).* 1998. 32 s.
- 073** Bygningshistoriske undersøkelser. Samlerapport 1997. *Christie, H., Hauglid, L., Norsted, T. & Storsletten, O. (Gundhus, G. red.)* 1998. 34 s.
- 074** Snøhvitutbyggingen. LNG-anlegg på Melkøya, Hammerfest kommune. Konsekvenser for samiske kulturminner. *Johnskareng, A. & Holm-Olsen, I.M.* 1998. 17 s.
- 075** Fargeundersøkelser i Kiøsterudgården, Åsgårdstrand, 1998. Olstad, T.M. 1999. 37 s.
- 076** Konservering av bemalte veggplanker fra Ål stavkirke, Buskerud. Olstad, T.M. 1999. 41 s.
- 077** Avslutning av konserveringsarbeidene i Lyngdal kirke, Numedal. Olstad, T.M. 1999. 36 s.
- 078** Fortidsminne i dagens landskap. Status for automatisk freda kulturminne i Voss kommune, Hordaland i 1998. Fasteland, A. 1999. 23 s.
- 079** Baroniet Rosendal i Kvinnherad kommune, Hordaland. Delprosjekt 1: Undersøkelser og forslag til tiltak i 24 utvalgte rom i slottet. Brønne, J. 1999. 76 s.
- 080** Stiftsgården i Trondheim. Fargeundersøkelser og konserveringsarbeider 1996-1998. *Solberg, K.* 1999. 46 s.
- 081** Diverse arkeologiske oppdrag i Bergen og på Vestlandet 1997-98. *Dunlop, A. R., Gellein, K., Hommedal, A. T. & Birkenes L. Ø.* 1999. 59 s.
- 082** Samiske kulturminner og kulturlandskap i Mauken-Blåtind øvings- og skytefelt. Utvikling av en GIS- og fjernmålingsbasert metode. *Holm-Olsen, I. M., Grydeland, S. E. & Tømmervik, H.* 1999. *Utgått.*
- 083** Flahammar gård, Luster kommune i Sogn og Fjordane. Konservering av panelen till två 1700-tals dekorationsmålade rum. *Gjertsen, R.* 1999. 30 s.
- 084** Arkeologiske undersøkelser ved Vincent Lunges gate 19/21, Nonneseterkvartalet i Bergen, 1998. *Dunlop, R.A.* 1999. 33 s.

085 Bamble kirke, Telemark. Fargeundersøkelse av interiøret, 1998. *Solberg, K.* 1999. 38 s.

086 Planlagt golfbane på Breivikeidet, Tromsø kommune, Troms. Konsekvenser for samiske kulturminner og kulturmiljø. *Buljo, T.-H. & Holm-Olsen, I. M.* 1999. 16 s.

087 Fornyelse av reguleringskonesjon for Mjøsvatn, Vinje og Tinn kommuner i Telemark. Konsekvenser for automatisk fredete kulturminner. *Risbøl, O.* 1999. 53 s.

088 Bygninger: Undersøkelser - Tilstand - Tiltak. Samlerapport 1998. *Gundhus, G. (red.)* 1999. 38 s.

089 Interiør og gjenstander: Undersøkelser – Tilstand – Tiltak. Samlerapport 1998. *Gundhus, G. (red.)* 1999. 66 s.

090 Metall med verneverdi. Handsaming, lagring og vedlikehold av innandørs metallgjenstandar. *Bjørke, A.* 1999. 22 s.

091 På sporet av en mangfoldig historie. Kalvariegruppen i Romfo kirke, Sunndal kommune i Møre og Romsdal. *Gundhus, G. & Winnes, M.* 2000. Utgått.

092 Kongsberg kirkes glasslysekroner. Konservering, sikring og dokumentasjon. *Sommer-Larsen, A.* 2000. 38 s.

093 Kulturminner og kulturmiljø i Gråfjell, Regionfelt Østlandet, Åmot kommune i Hedmark. Arkeologiske registreringer 1999, fase 1. *Risbøl, O., Vaage, J., Ramstad, M., Narmo, L.E., Høgseth, H.B., & Bjune, A.* 2000. 153 s.

094 Bevaring av gamle arkiv med kart og tegninger. Ingeniørbrigadens arkiv hos Riksantikvaren. *Korff, K.* 2000. 27 s.

095 Alterskapet i Hamre kirke, Osterøy kommune, Hordaland. Konservering 1999/2000. *Frøysaker, T.* 2000. 26 s.

096 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Grong kommune, Nord-Trøndelag. *Binns, K.S.* 2000. 31 s.

097 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Gjesdal kommune, Rogaland 1999. *Haavaldsen, P.* 2000. 23 s.

098 Diverse arkeologiske oppdrag i Bergen, 1998-99. *Dunlop, A.R., Hommedal, A.T., Moldung, H.R., Nøttveit, O., Trædal, V. & Åstveit, J.* 2000. 58 s.

099 Bygninger, interiører og gjenstander: Samlerapport 1999. *Gundhus, G. (red.)* 2000. 88 s.

100 Asker kirke, Asker kommune i Akershus. Bevaring av kirkens barokke inventar. *Stein, M.* 2000. 16 s.

4. NIKU publikasjoner

101 Brekke Søndre, Skien i Telemark. Farge- og bygningshistoriske undersøkelser i hovedbygningen 1999. *Brænne, J. & Winness, M.* 2001. 52 s.

102 Kulturminner og kulturmiljø i Gråfjell, Regionfelt Østlandet, Åmot kommune i Hedmark. Arkeologiske registreringer 2000, fase 2. *Risbøl, O., Vaage, J., Fretheim, S., Narmo, L.E., Rønne, O., Myrvoll, E., & Nesholen, B.* 2001. 244 s.

103 Eidsvoll 2014 – et visjonsprogram. *Risåsen, G.Th.* 2001. 26 s.

104 Strategisk instituttprogram 1996-2001. Konservering: strategi og metodeutvikling. *Swensen, G. (red.)* 2001. 104 s.

105 Kors og krusifiks. Tre utsnitt av deres historie. *Brendalsmo, A.J., Frøysaker, T., Jensenius, J.H.* 2001. 46 s.

106 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Fræna kommune, Møre og Romsdal 2000. *Binns, K. S.* 2001. 26 s.

107 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Nord-Aurdal kommune, Oppland 2000. *Sollund, M.-L. Bøe.* 2001. 19 s.

108 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Guovdageainnu suohkan / Kautokeino kommune, Finnmark, 2000. *Myrvoll, E. R.* 2001. 19 s.

109 Strategisk instituttprogram 1996-2001. Hus i Norge. *Storsletten, O.* 2001. 30 s.

110 Polychrome wooden ecclesiastical art - Climate and dimensional changes. *Olstad, T.M., Haugen, A. & Nilssen T.-N.* 2001. 24 s

111 Kirkested i 1000 år. Grend, gård og grav i Liknes, Kvinesdal kommune i Aust Agder. *Brendalsmo, A. J. & Stylegar, F.-A.* 2001. 52 s. Denne publikasjonen kan bestilles hos: Kvinesdal kommune, administrasjonsetaten Tlf.: 38 35 77 00 Faks: 38 35 77 01

112 Evaluering av arkeologiske utgravninger i norske middelalderbyer 1970-1999. *Molaug, P. B.* 2001. 81 s.

113 The Norwegian Rock Art Project - Documentation Standard. Bergkunstprosjektet - Dokumentasjonsstandard. *Helliksen, W. & I. M. Holm-Olsen.* 2001. 60 s.

114 «...med Guld, Sølv oc Farvæ...» - Den barokke altertavlen i Oslo domkirke som kulturhistorisk kilde. *Stein, M.* 2001. 110 s.

115 Krigsskolen, Tollbugata 10 i Oslo. Rehabilitering 1999-2000. *Heggenhougen, B.* 2002. 92s.

116 Kulturminner og kulturmiljø i Gråfjell, Regionfelt Østlandet, Åmot kommune i Hedmark. Arkeologiske registreringer 2001, fase 3. *Risbøl, O., Risan, T., Bugge Kræmer, M., Paulsen, I., Sønsterud, K.E., Swensen, G. & T. Solem.* 2002. 307 s.

117 Strategisk instituttprogram 1996-2001. Norske middelalderbyer. *Molaug, P. B. (red.)* 2002. 91 s.

118 Irgensepitafiet i Røros kirke. *Solstad, J.* 2002. 28 s.

119 Bilder i brann - Paintings On Fire. Eidsvoll kirke. *Ford, T.* 2002. 31 s.

120 Det gyldne hollandske alterskap i Leka kirke, Nord-Trøndelag. Konservering og restaurering. *Olstad, T.M.* 2002. 57 s.

121 Strategisk instituttprogram 1996-2001. Landskapet som kulturminne. *Skar, B. (red.)* 2002. 73 s.

122 NIKU strategisk instituttprogram 1996-2001. Norske middelalderbyer. Oslo havn i middelalderen. *Molaug, P.B.* 2002. 59 s.

123 Den korsfestede Kristus fra Skafså kirke, Tokke kommune i Telemark. Undersøkelser og konservering. *Gjertsen, R.* 2002. 36 s.

124 NIKU Strategisk instituttprogram 1996-2001. Norske middelalderbyer. Tønsberg havneområde. Stratigrafiske analyser. *Ulriksen, E. (red.)* 2002. 170 s.

125 Kulturminner og kulturmiljø i Gråfjell. Regionfelt Østlandet, Åmot kommune i Hedmark. Arkeologiske registreringer 2002, fase 4. *Risbøl, O., Risan, T., Bjørnstad, R., Fretheim S. & Eketuft Rygh, B.H.* 2002. 201 s.

126 Cultural Heritage on the Urban Fringe. Nannestad workshop report March 2002. *Swensen, G. (ed.)* 2002. 50 s.

5. NIKU Faktaark

1995-25 Om 1500-talls bonader i Setesdal.

1996-6 Om utgravninger i Domkirkegården i Trondheim.

1996-8 Om gravfunn på Hadseløya i Vesterålen.

1996-13 Om Lydvalloftet på Voss.

1996-20 Om kulturminner og E18 gjennom Oslo.

Fortsettelse NIKU Faktaark

- 1997-6 Om kvistnagler fra Tønsberg.
- 1997-7 Om kristusfigur fra Otterøy kirke.
- 1997-13 Om konservering i Nore stavkirke.
- 1997-19 Om ødeleggelse av kulturminner i Skien kommune.
- 1997-22 Om historiske vandringer i Trondheim.
- 1998-2 Om konservering og restaurering av 1700-talls maleri i Vevelstad kirke.
- 1998-4 Om skader på kulturlag i middelalderbyer.
- 1998-12 Om utgravingene i Erkebispegården.
- 1998-15 Om ødeleggelse av kulturminner i Trondheim.
- 1998-16 Om Fuglefrisen i Olavsklosteret i Oslo.
- 1998-17 Om konservering og restaurering av altertavlen i Førde kirke.
- 1998-20 Om to båtvrak fra 1600-tallet funnet på Sørenga i Oslo.
- 1998-22 Om arkeologiske utgravinger av Vestfrontplassen i Trondheim.
- 1998-24 Om armbrøstproduksjon i Trondheim.
- 1999-2 Om utgravninger på Tønsberg torv.
- 1999-6 Om konserveringen av 19 bemalte veggplanker i Ål stavkirke.
- 1999-8 Om kosthold og erverv i Erkebispegården i Trondheim.
- 1999-9 Om fargene i Kjøsterudgården i Åsgårdstrand.
- 1999-14 Om fargeundersøkelser og konserveringsarbeider ved Stiftsgården i Trondheim.
- 1999-16 Om jubileumstemaheftet «NIKU 1994-1999 – Kulturminneforskningens mangfold».
- 1999-18 Om GIS og samiske kulturminner i Mauken-Blåtind øvings- og skytefelt i Troms.
- 1999-19 Om fargeundersøkelser i Bamble kirke i Telemark.
- 1999-20 Om grindbygde hus i Vest-Norge.
- 2000-4 Om handsaming av metallgjenstandar med verneverdi.
- 2000-5 Om kalvariegruppen i Romfo kirke.
- 2000-8 Om bygningshistoriske kilder.
- 2000-10 Om Kongsberg kirkes glasslysekroner fra omkring 1760.
- 2000-11 Om Steinvikholm slott i Trondheimsfjorden.
- 2001-3 Om den røde hverdagshelten
- 2001-5 Om Eidsvoll-anlegget kan gjenskapes slik det var i 1814.
- 2001-7 Om krusifikser gjennom 850 år.
- 2001-8 Om kulturminner og -miljø i Gråfjell
- 2001-11 Om Hertug Skules gravplate rekonstruert på dataskjermen
- 2001-12 Om konservering - strategi og metodeutvikling
- 2001-14 Om tjærebreiing av stavkirker fra middelalderen
- 2001-16 Om status for automatisk fredete kulturminner i Fræna, Nord-Aurdal og Guovdageainny/Kautokeino kommuner

- 2002-4 Om den barokke altertavlen i Oslo domkirke
- 2002-7 Om Irgensepitafiet i Røros kirke
- 2002-8 Om brannskadene på altertavlen i Eidsvoll kirke og behandlingen av dem.
- 2002-11 Om norske middelalderbyer
- 2002-13 Om landskapet som kulturminne
- 2002-15 Om krusifikset fra Skafså kirke

Nye serier 2003 NIKU Rapport

1 Bergstadens Ziir; Røros kirke. Tilstand og tiltak. *Brønne, J.* 2003 97 s.

NIKU Tema

1 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Eidskog kommune, Hedmark 2002. *Sollund, M.-L.* 2003. 20 s.

2 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Saltdal kommune, Nordland 2002. *Barlindhaug, S. og Holm-Olsen, I.M.* 2003. 22 s.